

**Smaakmaker voor het
Digitaal boek**

WELLEVENDEID

✎ **EEN HANDBOEKJE** *✎*
VOOR DE CHRISTEN JEUGD

§ DOOR DEN BESTUURDER §
VAN EEN OPVOEDINGSGESTICHT

*****

Inleiding door CÆSAR GEZELLE

Zesde Uitgave

KORTRIJK

JOS. VERMAUT, Uitgever
LANGESTEENSTRAAT, 26 - 28

Digitale editie 2020

K. Mertens (red.)

Studium Generale vzw

INHOUDSTAFEL

TER INLEIDING, door Cæsar Gezelle	5
HOOFDSTUK I. — De Wellevendheid	9
§ I. — Wat zij is	9
II. — Haar gewicht	11
III. — Haar voorwerp	14
IV. — Het karakter	16
HOOFDSTUK II. — Het Lichaam	19
§ I. — Gang en houding	19
II. — Hoofd, ooren en haar	20
III. — Aangezicht en voorhoofd	22
IV. — Wangen en neus	23
V. — De oogen en de blik	26
VI. — Mond, lippen, tanden en tong	27
VII. — Rug, schouders en armen.	28
VIII. — Handen, vingers en nagels	29
IX. — Beenen en voeten	30
HOOFDSTUK III. — De Opschik	31
§ I. — Opstaan en slapengaan	31
II. — Hoe men zich moet kleeden. — De kleederen	32
III. — Handschoenen en hoed	34

HOOFDSTUK IV. — De Maaltijden	35
§ I. — Het voedsel	35
II. — Vóór den maaltijd	37
III. — Bediening en tafelgereedschap	39
IV. — Houding aan tafel	40
V. — Verschillende wenken	43
VI. — Soep en tafeldrank	44
VII. — Hoe men eet	46
VIII. — Het einde van den maaltijd	51
HOOFDSTUK V. — Betrekkingen	53
§ I. — Onze plichten	53
II. — In de kerk	55
III. — Het huis waar men zijne opvoeding ontvangt	57
IV. — Bezoeken	60
V. — Bezoeken die men aflegt	61
VI. — Bezoeken die men ontvangt	64
VII. — Visietkaarten	66
VIII. — Groet ; handdruk	68
IX. — Op straat	69
X. — Op reis	70
XI. — Toevallige betrekkingen	71
XII. — Leenen en ontleenen	72
HOOFDSTUK VI. — Gesprekken	73
§ I. — Stem en uitspraak	73
II. — Sierlijke taal	75
III. — De kunst, een gesprek te voeren	75
IV. — De kunst, te luisteren	76
V. — Iemand in de rede vallen ; antwoorden	77

§ VI. — Wat uit zedelijk oogpunt be- taamt	79
VII. — Ons gedrag jegens den naaste .	81
VIII. — Babbelaars	83
IX. — Het « ik »	84
X. — Lofuitingen	85
HOOFDSTUK VII. — Briefwisseling . . .	86
§ I. — Vorm onder letterkundig oog- punt	86
II. — De uitwendige vorm	87
III. — Opschrift en adres	90
IV. — Het slot van den brief	91
V. — Postzegel en verzending	94
VI. — Kleine briefjes	95
HOOFDSTUK VIII. — Uitspanning . . .	96
§ I. — Lezen	96
II. — Muziek	98
III. — Wandelen	99
IV. — Spelen binnenhuis	100
V. — Spelen in de open lucht	102
BESLUIT	105

HOOFDSTUK I.

DE WELLEVENDEHEID

§ I. — Wat zij is.

De geest der wellevendheid bestaat, volgens mij, in de zorg, die we aanwenden, om door onze wijze van spreken en door onze manieren andere èn over ons, èn over zich-zelf tevreden te doen zijn.

De wellevendheid is de wensch, nuttig te zijn, te behagen; tot bereiking van dat doel brengt zij gaarne en voortdurend zekere kleine offers, die anderen aangenaam zijn en hun overtuiging moeten schenken, dat wij hunne voldoening boven de onze stellen.

De beleefdheid is de bloem der naastenliefde; zij staat ook in verband met de christelijke verstorvenheid. En trouw brengt zij dezen raad des Apostels in beoefening : Draagt elkanders lasten; zóó zult gij de wet van Christus vervullen. Doet anderen niet wat gij niet wilt dat men u-zelfen doe. Vergeeft uwen broeders, en gij zult vergiffenis verwerven.

De wellevendheid is de dochter der bescheidenheid, de meest welsprekende aanbeveling voor hem, die geene gelegenheid tot spreken vindt. Zij wint onmiddellijk de harten, is een geneucht voor hen, die met ons onder één dak leven, en wekt de bewondering der vreemden op. Dikwijls brengt zij verwikkelde, netelige zaken tot een goede oplossing. Eenieder behaagt zij; zelfs onbeschaafde lieden zoeken bij voorkeur omgang met beleefde personen.

De beleefdheid is de bloem der menschlievendheid. Hij, wien 't aan beleefdheid mangelt, is ook niet menschlievend genoeg... Niets slechts op de manieren, maar ook op geest en hart oefent zij haar weldoenden invloed uit...

De wellevendheid, zegt een Perzisch spreekwoord, is een munstuk, dat dengene die 't verrijkt, uitgeeft.

* * *

Zóó luidt het oordeel van bekende en bevoegde schrijvers over de wellevendheid...

Jonge vrienden, gij aarzelt geen oogenblik, blootvoets over de kiezelsteentjes op den oever der zee te gaan; immers, de golven en rotsen hebben hunne oppervlakte gepolijst, hunne scherpe hoekjes afgeslepen. Maar hebt gij een met « keislag » overdekten weg te betreden, waar ieder brokje steen scherpe kanten en punten en hoeken heeft, dan vreest gij, uw voeten te kwetsen, en neemt tot stevig schoeisel uw toevlucht.

Zoo gaat 't ook in de samenleving. Sommige menschen hebben zooveel « tact », zijn dermate beleefd, dat men vooruit weet, dat ze ons niet moedwillig zullen kwetsen, niet opzettelijk voor 't hoofd stooten. Anderen, daarentegen, hebben zulke ruwe manieren, dat ze wel op doornstruiken gelijken, méér fijngevoelige personen, die verplicht zijn met hen om te gaan, ieder oogenblik pijn doen...

Ouders en leeraren handelen zooals de slijper, die een ruwen diamant bewerkt, en, zonder aan de weergalooze hardheid en aan de oorspronkelijke waarde van 't kostbaar gesteente de minste afbreuk te doen,

den diamant dien glans, die schittering verleent, welke de oogen verrukt en hem maakt tot een der meest begeerde kleinoodiën van Gods heerlijke natuur.

§ II. — Haar gewicht.

Onbeleefdheid mishaaft overal. Onbeschaafde manieren maken ook den verstandigen mensch onuitstaanbaar. Geen hooge afkomst, geen rijkdom, geen talent kunnen die leemte aanvullen. Wie niet beleefd is, wordt, en met recht, vermeden door eenieder, die fijn gevoel en persoonlijke waardigheid bezit.

Daarentegen wordt hij, die door kieschheid en hoofdsche manieren uitmunt, de regelen der wellevendheid als wet beschouwt, door de bloem der samenleving gezocht; hij verwerft ieders achting en genegenheid, en slaagt gemakkelijk daar, waar onbeleefde menschen trots andere uitwendige voorrechten 't hoofd stooten.

De beleefdheid is een dier hoedanigheden, welke ouders zoo gaarne bij hun kinderen zien. Bij ondervinding weten zij, dat goede manieren van onbetwistbaar nut zijn om in de wereld vooruit te komen. Veruit de meeste menschen oordeelen naar 't uiterlijke, en voor 't oog van den nietkenner is de waarde van een ruwen, ongeslepen diamant minstens twijfelachtig...

La Bruyère, de befaamde schrijver en karakterkenner, beaamt zulks in dezer voege: « In weerwil van deugd, bekwaamheid en goed gedrag kan iemand onverdragelijk zijn. De manieren, door sommigen als een kleinigheid beschouwd, zijn meestal van overwegenden invloed op de meening, die 't gros der samen-

leving van ons opvat. Een beschaafd optreden, hoofdsche manieren voorkomen zoo gemakkelijk een slechten indruk, — en degene, die zich niet beleefd weet voor te doen, wordt lichtelijk als trotsch, laatdunkend en liefdeloos aangezien.

2. Zeker, wij moeten deugdzaam zijn, maar dit zonder ruwheid; want de deugd, die grove vormen aanneemt, zonder eenige terughoudendheid alles zegt, wat haar op de lippen komt, maakt zich hatelijk. De godsvrucht moet, wil zij behagen, met liefde en zachtmoedigheid omkleed zijn. Een christen, die ruw optreedt, in woord en houding de regels der wellevendheid minacht, doet degenen, met wie hij in aanraking komt, een valsch denkbeeld van de ware godsvrucht opvatten. Een bescheiden, beleefd jongeling daarentegen doet haar beminnen, hoogschatten en wekt tot navolging.

Tusschen beleefdheid en deugd bestaat o. a. dit verband, dat zij dezelfde, gemeenschappelijke vijandin hebben: de « zelfzucht ». Voor beide is dus zekere mate zelfverloochening onmisbaar. Bij « deugdzame » personen wortelt die zelfverloochening in den ootmoed, de liefde, de verstorvenheid; maar bij anderen spruit ze enkel uit behaagzucht voort. In dit laatste geval is zij een soort « vernis », een « nagebootste » wellevendheid, die met de « ware » weinig of geen verband houdt.

Wat eischt nu van ons de ware, op de deugd steunende beleefdheid? Zij wil in 't algemeen, dat men zichzelf voor anderen opoffere; dat men den evenmensch voorkomend bejegene; dat men in liefde en zachtmoedigheid rekening houde met de eigenaardigheden van zijn karakter, en zorgvuldig alles vermijde wat hem grieven kan.